

Dienes Dénes: Énekeljete az Úrnak!

Textus: Jelenések 15,2-4

1. Amit a textusról tudni kell – exegetikai / kortörténeti áttekintés

A győztesek éneke az üvegtenger mellett – ahogyan a 15,1 kiemeli – a hét harag-pohár kitöltésének a mennyei előjátéka. Az „üvegtenger” kifejezés másodszor fordul elő a Jelenések könyvében. A 4,6 szerint úgy látta János a mennyei trónust, mintha előtte „üvegtenger lett volna, kristályhoz hasonló”. Nem lehetetlen, hogy ez a kifejezés az ószövetségi Vörös tengerre emlékeztet bennünket, amelyen egykoron Izrael kelt át a fogságból szabadulva, most pedig a mártírok tudhatják maguk mögött, mely ellenségeiket viszont elnyelte. Ebben az értelemben az üvegtenger, „amely tűzzel volt vegyítve” Isten közelgő ítéletének jele, amely kitörni készül. Ugyanakkor a hívő egyház számára emlékeztető jel, mely arra a kegyelemre mutat rá, amely által Isten az ő népét átvezeti a legnagyobb akadályokon is.

A mennyei karok Istent mint ítélő bírót dicsőítik. János külön felhívja a figyelmet azokra, „akik legyőzték a fenevadat”, ellenálltak az Antikrisztus kísértéseinek (13,13-17) és ezért halált szenvedtek (12,11). A korai egyházban, az üldözések idején gyakran úgy emlegették a hitükért kivégzettek megöletésének idejét, mint az ő győzelmüknek a napját. A mártírhalál ebben az értelemben nem a bukásnak, hanem a diadalnak a jele volt. Ugyanakkor a „győztesek” nem feltétlenül mindannyian mártírok is egyben.

Az énekesek „Isten hárfáival” dicsőítik az urat. A „gyönyörű hárfá” (Zsolt 81, 3 Károli!) Isten dicsőítésének eszköze. A mennyei liturgiában „Isten hárfája” az Úr által az énekeseknek adott eszköz, amely a mennyei ének gyönyörűségének, szépségének kifejezésére szolgál.

Mózesnek az Isten szolgájának és a Báránynak éneke rekonstruálható az ószövetségből (Zsolt 111,2,4; 139,14; Am 4,13; Deut 32,4; Jer 10,7,10; Zsolt 86,9; 144,17; Mal 1,11). Nem két különböző énekről van szó, hanem egyről, arról, ami Istent, a győztes Urat dicsőíti. Mózes, Isten szolgája és a Bárány, „az Úr szenvedő szolgája” egyaránt győzedelmeskedett Isten ereje által, valamint a hithű

Dienes Dénes: Énekeljetek az Úrnak!

mártírok is diadalmaskodtak a fenevad fölött. Mindezért egyedül Istent illeti dicséret. A himnusz szerkezete utal az ógyház liturgiájának felépítésére. Az egyháznak minden időben hirdetnie kell Isten dicsőítésével az Ő egyedüli mindenhatóságát mennyen és földön, mert a világban ellentétes erők dicsőítése is folyik (Jel 13,3-4!). Ugyanakkor a himnusz utal arra a bekövetkező eseményre is, amikor mindenképpen hódolnak majd az Úr előtt (Fil 2,11).

2. A perikópa megértése – teológiai összefüggések feltárása

A perikópa a dialektikus üdvtörténeti szemlélet sajátos példája, amennyiben egyszerre néz vissza és előre. Az Ószövetség kegyesei és az Újszövetség hitvallói egyaránt ott vannak az üvegtengernél és együtt dicsőítik Istent. Az egyház „a már igen és a még nem dialektikus feszültségében él a történelmi mindennapokban”, ahogy azt boldog emlékezetű tanárunk Pásztor János oly sokszor hangsúlyozta. Ezért Isten népének mindenkor szüksége van erre a „sajátos kettős-látásra”. A visszatekintő egyház a bizonyságok felleget fedezheti fel, melyek Isten szabadító tetteit állítják elé. De ha az egyház tekintete csak a múltba irányul, bizonyágtétele elveszti az örökkévaló távlatokat, s könnyen a tradíció pusztá őrőjévé válik, megcsontosodik és megerőtlenedik, élő reménysége nosztalgizációvá silányodik. Ezért Isten ígéje előre is mutat, el egészen a dicsőséges beteljesedésig. Ugyanakkor az egyház nem csak előretekint, mert ennek kizárólagossága éppúgy veszélyeket rejt magában, mint a múltba révedés. Az egyház, amely csak és kizárólagosan előre néz, könnyen esik a rajongás tévelygésének látszólag szárnyaló, valójában helyben járó csapdájába. Bizonyágtétele elveszti Isten történelemben véghezvitt szabadító tetteinek megszilárdító erejét, s annak sziklafundamentuma helyett a saját „élményeire” építkezik. Az üvegtengernél éneklők győzelmében benne van a múlt hitvalló élete és a diadalmas jövő ígéretének beteljesedése egyaránt. Mindebben pedig az a biztatás és vigasztalás, hogy Isten minden nemzedék életében megismétli szabadító tetteit és beteljesíti ígéreteit. A küzdő, harcoló egyház és a diadalmas, győztes egyház dialektikus valóság.

3. Prédikációvázlat

Látszólag az igeszakasznak kevés köze van az ünnephez, amelyhez a perikóparend kapcsolja. *Cantate Domino! Énekeljete az Úrnak – örvendezzete Istennek!* Ebből a felszólításból öröm és ujjongás árad. A jelenések könyvében viszont titokzatos, szorongással és félelemmel teljes képek vonulnak el előttünk. Ez a látomás is az olvasott szakaszban az elkövetkező sötét kép háttéréül szolgál. Illik-e ez *cantate* vasárnapjához? Még tovább megyek: illik-e a „*cantate Domino*” tartalma jelen valóságunkhoz? Összeegyeztethető-e Isten dicsőítésének a fénye a sötétség hatalmának aktuális uralmával fölöttünk és körülöttünk? Nem inkább jeremiádot kellene-e mondanunk? „Emlékezzél, mi történik, uram, mirajtunk, És tekintsd meg, mely nagy szidalomban mi vagyunk...”.

A Jelenések összefüggésében a győztesek dicsőítő énekének forrása nem a bajtól, nyomorúságoktól mentes élet és bűn nélküli világ. Sőt, még csak nem is a hívők bajt és szomorúságot nélkülöző élete. *Bizony mondom néktek, hogy sírni és jajgatni fogtok, a világ pedig örül. Ti szomorkodtok, de szomorúságotok örömmre változik.* Krisztus Urunk mondja ezt nekünk.

1. Az üvegtengernél a győztes egyház énekel. Azért győztes, mert hitvalló egyház. Hitvalló, mert nem a fenevadat, hanem Istent dicsőítette.

Az egyház énekel, dicsőíti Urát mindenkor. Akkor is, amikor üldözést szenved, akkor is, amikor elismerésben van része. A „*Cantate Domino! Énekeljete az Úrnak!*” mindenkor érvényes felszólítás, hogy Isten népe el ne feledkezzen erről a szolgálatáról. El ne hanyagolja azt, ami első rendű hivatása: Isten magasztalását.

2. A győztes egyház nem önmagát, hanem Isten győzelmét, az Ő szabadítását ünnepli. Az egyház ünnepel, mert Isten szabadító Úr. A dicsőítés nem önmagáért való, nem az ember „lelki élménye” fejeződik abban ki, hanem Isten szabadító tette.

Újabban egyre több „dicsőítő csoport” alakul a gyülekezetekben. Ez részben figyelmeztetés, mert számos ifjú testvérünk érzi úgy, hogy nem elég erőteljes a re-

Dienes Dénes: Énekeljete az Úrnak!

formátus egyház Istent magasztaló szolgálata. Ugyanakkor lépten-nyomon kiderül, hogy e közösségek dicsőítő énekei Isten magasztalásának ürügyén saját élményeiket mondják el, általában az ügyszöz méltatlan énekekkel. Megfigyeltem, hogy vissza-visszatérő fordulat a dicsőítésekben az ÉN hangsúlyozása: ÉN szeretlek... ÉN dicsőítelek... ÉN... ÉN... ÉN...

A győztes egyház nem a „magáét” énekl, a dicsőítő éneket is kapja Istentől. Mózes és a Bárány énekét énekl. Bizonyára nem volt helytelen Kálvinnak az a törekvése, hogy a keresztyén gyülekezet az IGÉT énekelje.

3. Az üvegtengernél éneklő győzedelmes egyház magasztaló himnusza hirdeti, hogy Isten döntő győzelmet aratott. A harc még folyik, az üvegtenger még vegyítve van tűzzel, de a döntő csata lezajlott, melyben Isten Báránya győzött. S ez nyilvánvalóvá is lesz, amikor a népek elismerik ezt a győzelmet hódolatukkal.

A küzdő egyház látja, felismerte ezt a győzelmet, amit Isten neki, az Ó népének tulajdonít, ezért dicsőíti Urát már itt a küzdelmes jelenben. A győzelem jele, a golgotai kereszt ott fénylik előtte szüntelen.

A győztes egyház az üvegtengernél hangszert is kap Istentől: hárfát, mely a tökéletes harmónia szimbóluma. Jele ez annak, hogy a küzdő egyház számára elkészítette Isten azt a helyet és időt, ahol és amikor semmi sem zavarja majd Isten magasztalását, ahol és amikor a győztes „mennyei sereg, dicső harmóniába” örök imát rebeg”.

4. Példák, képek, szemelvények

A fenevad imadásának problémájához utalásszerűen, figyelemfelkeltés végett (mert a textus nem erre helyezi a hangsúlyt) minden további nélkül megemlíthető az úgynevezett „piac”, amely már szinte isteni hatalommal bír ebben a világban. Hatalmas erők igyekeznek mindannyiunk életét hozzá idomítani.

A középkor folyamán a nyugati típusú (bencés) szerzetességben döntő volt az a szemlélet, hogy a szerzetesek ajkán szüntelenül zengjen Isten magasztalása részben a világért részben a világ helyett.

PILINSZKY JÁNOS: INTROITUSZ

Dienes Dénes: Énekeljetek az Úrnak!

Ki nyitja meg a betett könyvet?
Ki szegi meg a töretlen időt?
Lapozza fel hajnaltól hajnalig
emelve és ledöntve lapjait?

Az ismeretlen tűzvészébe nyúlni
ki merészel közülünk? S ki merészel
a csukott könyv leveles sűrűjében,
ki mer kutatni? S hogy mer puszta kézzel?

És ki nem fél közülünk? Ki ne félne,
midőn szemét az Isten is lehunyja,
és leborulnak mind az angyalok,
és elsötétül minden kreatúra?

A bárány az, ki nem fél közülünk,
egyedül ő, a bárány, kit megöltek.
Végigkocog az üvegtengeren
és trónra száll. És megnyitja a könyvet.

BALASSI BÁLINT: PSALMUS 148.

Mennyei seregek, boldog tiszta lelkek,
Az Úrra örökké kik az égben néztek,
Az Urat örökké ti mind dicsérjétek!

Angyalok, az Úrnak követi kik vagytok,
Szentek, kik Ő székét mind körülálljátok,
Örökké az Urat felmagasztaljátok!

Fényes Nap világa, e világ fáklyája,
Szép Hold, éj lámpása, csillagok sok száma,
Az Úrnak Szent Nevét mindörökké áldja!

Tüzes hatalommal forgó ti nagy egek,

Dienes Dénes: Énekeljétek az Úrnak!

S a nagy tengerekkel együtt minden vizek,
Örök dicsérettel Őtet tiszteljétek,

Mert csak Ő egyedül minden teremője,
S mindent bír, valamint magában rendelte,
Megmarad mindenek ellen Ő szerzése.

Földnek kereksége minden állatokkal.
Vízben való halak tengeri csodákkal,
Az Urat örökké áldjátok szótokkal!

Tenger mély örvényi, mennydörgés, villámás,
Eső, hó, szél és vész, háború, csattogás,
Hegyek, erdők, s nyárban is fehérő sok havas,

Szép halmok, zöld ágak, ékesült kis, dombok,
Fák, kik különb-különb szép gyümölcsöt hoztok,
S füvek, kik gyönyörű szaggal illatoztok,

Sok színben tündöklő ékes szép virágok,
Erdőkben, cserékben vadak, kik lakoztok,
Örökké az Úrnak Nevét kiáltsátok!

Gyíkok, kígyók, földben lakó sok állattal,
Sőt a madarak is különb-különb szókkal
Örökké az Urat áldják hangossággal!

Világ fejedelmi, urak és főnépek,
Kik községgel bírtok, s neki törvényt tésttek,
Örökké dicsérvén az Urat féljétek!

Együgyű gyermekek, kegyesek, szép szüzek,
Felserdült ifjakkal becsületes vének,
Dicséret tőletek legyen Ő Nevének,

Mert Ő az, akinek hatalmában az ég,
Neki enged tenger, menny s földi kerekség,
Segélli övéit, mint mennyei felség;

Dienes Dénes: Énekeljétek az Úrnak!

Ezt azért, ti hívek, Úrnak szent serege,
Kik leginkább vagytok neki szerelmébe,
Örökké Szent Nevét dicséritek Mennybe!

5. További szempontok az istentisztelet alakításához.

Lekció: Zsolt 150.

Ének: 138, 251, 255

Imádságként igen alkalmas a 145. zsoltár (Szenci Molnár Albert fordításában is!).

Cantate vasárnapján különösen is indokolt a gyülekezeti énekkar szolgálata.

Ennek hiányában hittanosokból, ifjabból – vagy éppen felnőttekből – szervezhetünk „dicsőítő csoportot” erre az alkalomra, jól megválogatott, a textus üzenetét kifejező énekek előadására – (nem számít, hogy csak egyszólamú!).

Az Istent magasztaló vers is betöltheti a „Cantate” szerepét az ének mellett.

6. Felhasznált irodalom, segédanyag

Kocsis Elemér magyarázata a jelenések könyvéhez. In: Jubileumi Kommentár, Budapest, 1995. Kálvin Kiadó.

Ravasz László: Az Újszövetség magyarázata II. Budapest, 1991. Ref. Sajtóosztály.

Morris, Leon: Tyndale New Testament Commentaries. Revelation. 1987, Grand Rapids, Michigan.

Mounce, Robert H.: The Book of Revelation. The New International Commentary on the New Testament. 1977, Grand Rapids, Michigan.